

RAUHAMATERIAALI YLÄKOULUIHIN

Vuonna 1981 YK:n yleiskokous päätti asettaa kansainväliseksi rauhanpäiväksi syyskuun 21. päivän. Päivä on omistettu rauhan vahvistamiselle niin kansojen sisällä kuin niiden välilläkin. Rauhanpäivän ajaksi toivotaan kaikkien konfliktien taukoavan.

Vuoden 2001 New Yorkin WTC:n tornien romahdettua terrori-iskun seurauksena yleiskokous päätti, että kansainvälistä rauhanpäivää vietetään vuodesta 2002 lähtien 21. syyskuuta. YK soittaa päivän kunniaksi rauhan-kelloja.

Tästä materiaalipaketista löydät yläkouluun sopivia tunti-työskentelyjä sekä päivänavauksen toteutettavaksi esimerkiksi kansainvälisenä rauhan päivänä 21.9.

Materiaali liittyy perusopetuksen laaja-alaisen osaamisen alueeseen L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu. Lisäksi aineisto liittyy eri oppiaineista ainakin uskonnon, elämäntutkimustiedon, historian, yhteiskuntaopin, maantiedon ja kuvaamataidon tavoitteisiin.

Materiaalin ovat tuottaneet Suomen ev.-lut. kirkko, Nuori kirkko ry ja Suomen Lähetysseura.

Näistä linkeistä löydät lisää rauhaan liittyviä materiaaleja:

www.rauhamaassa.fi
www.felm.suomenlahetykseura.fi/seurakunnalle/materiaalit/
www.changemaker.fi/materiaalit/
www.rauhanliitto.fi/rauhankoulu/rauhankoulu
www.ykliitto.fi/koulutus-ja-oppimateriaalit
www.edu.fi/verkko_oppimateriaalit/perusopetus
www.global.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15812
www.punainenristi.fi/koulusivut/opetusmateriaalit/ylakoulu-ille/globalikasvatus
www.globaalikoulu.net/ylakoulu/
www.materiaalit.maailmankoulu.fi/
www.koulumaailmaamuuttamaan.fi/koulutusmateriaalit
www.fida.info/osallistu/materiaalia-koulujen-globalikasvatukseen/

#rauha

SISÄLLYS

1.

Päivänavaus yläkouluun

2.

Yhdellä säännöllä rauha maailmaan. Kultainen sääntö eri uskonnoissa

3.

Rauhasta ja rauhattomuudesta

4.

Rauhan arvoja ja rakennusaineita

1. RAUHAN RAKENTAMINEN

PÄIVÄNAVAUS YLÄKOULUILLE

Ohje päivänavauksen pitäjälle:

Päivänavaus voidaan pitää luokassa tai keskusradiosta. Ennen aloitusta huolehditaan, että jokaisella oppilaalla on kynä ja pala paperia. Päivänavaus on luonteeltaan pohtiva, joten kaikilla tulisi olla mahdollisuus rauhoittua kysymysten ääreen piirtelemään. Kysymysten välillä on syytä pitää pieni tauko.

Lopuksi soitetaan yksi musiikkivinkeistä.

Musiikkivinkit:

1.

Uniikki ja Diandra: Rauhaa

2.

John Lennon: Imagine

3.

Jaakko Löytty: Maailman kaikissa kylissä

PÄIVÄNAVAUS

Huomenta!

Mitä tulee ensimmäisenä mieleesi sanasta RAUHA?
Millaisen kuvan siitä tekisit?

Jokainen meistä elää yhtä aikaa monessa roolissa ja todellisuudessa. Käyttäydymme aika eri tavalla täällä koulussa verrattuna kotioloihin. Missä vain mielessämme voivat pyöriä yhtä aikaa omat henkilökohtaiset asiat, perheen ja kavereiden jutut sekä maailman tapahtumat. Joskus niissä kaikissa on yhtä aikaa huolia.

Piirrä nyt paperiisi kolme eri kokoista ympyrää sisäkkäin.

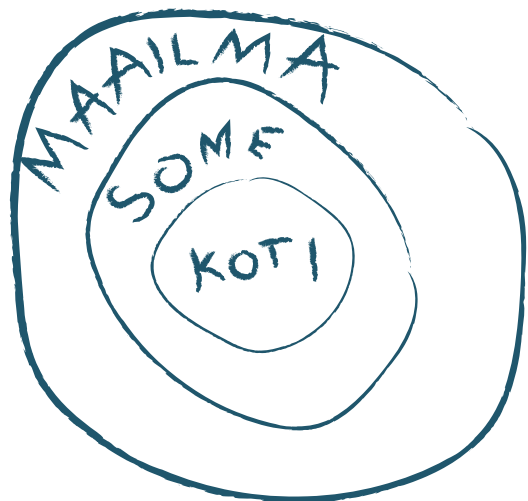
Kirjoita sisimpään ympyrään KOTI. Ajattele hetki jokaista oman perheesi jäsentä - heitä jotka kotonasi asuvat. Kenen kanssa tulet siellä parhaiten toimeen? Millainen ilmapiiri teillä kotona yleensä vallitsee? Millä tavalla sinä voit parantaa yhteistä kotirauhaa?

Kirjoita keskikokoiseen ympyrään SOME. Kuinka montaa eri sosiaalisen median sovellusta käytät päivittäin? Miten suhtaudut keskusteluissa heihin, jotka ovat kanssasi hyvin eri mieltä? Millaisia kuvia jaat itsestäsi ja kavereistasi? Miten voit edistää somerauhaa käytännössä?

Kirjoita uloimpaan ympyrään MAAILMA. Millaisia uutiskuvia maailmasta nousee mieleesi? Mitkä ovat pahimmat esteet maailmanrauhan tiellä? Millaisia toivon merkkejä olet huomannut viime aikoina tapahtuvan? Mitä hyvää itse voit tehdä maailmanrauhan rakentamiseksi?

Kansalaisoikeustaistelija Martin Luther King on sanonut: 'Rauha ei tarkoita vain ristiriitojen poissaoloa, vaan oikeudenmukaisuuden läsnäoloa.'

Ota tänään askel siihen suuntaan kotona, somessa ja tässä yhteisessä maailmassa.

2. YHDELLÄ SÄÄNNÖLLÄ RAUHA MAAILMAAN? KULTAINEN SÄÄNTÖ ERI USKONNOISSA

Oppiaineet:

Uskonto, Elämäkatsomustieto / Laaja-alainen osaaminen 2 : Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus, ilmaisu

Tavoite:

Tutustutaan eri uskontojen Kultaiseen sääntöön. Hyvin yhtenevän säännön kautta pohditaan ihmisenä olemisen ydinkysymystä: kohtelenko toista niin kuin toivon itseäni kohdeltavan. Mitä seurauksia säännön vakavasti ottamisella voisi olla?

Tehtävien kesto:

1: 10 – 15 min (pelin kanssa n. 25 min) / 2: 20min

Toteutus:

2-4 hengen ryhmät, yhteinen keskustelu

TEHTÄVÄT

1. Tutustukaa eri uskontojen kultaisiin sääntöihin

JUUTALAIKUUS

Älä tee toiselle, mitä et halua hänen tekevän Sinulle.
(Rabbi Hilel, Sabbath 31a)

HINDULAIKUUS

Toista kohtaan ei pidä toimia tavalla, joka tuntuisi itsestä epämiellyttävältä. Tämä on moraalinen ydin.
(Mahabharata XIII. 144.8)

KUNFUTSELAISUUS

Mitä et toivo itsellesi, älä tee myöskään toiselle.
(Kunfutse, Keskusteluja 15,23)

JAINALAIKUUS

Ihmisen tulisi vaeltaa osoittaen välinpitämättömyyttä maallisia asioita kohtaan ja kohdella kaikkia eläviä niin kuin haluaisi itseään kohdeltavan.
(Sutrakritanga I.11.33)

KRISTINUSKO Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille.
(Matteus 7:12; Luukas 6:31)

BUDDHALAIKUUS

Olotila, joka ei mielestäni ole miellyttävä eikä mukava, ei ole sitä toisellekaan. Kuinka voisin edellyttää toiselta sellaista, mikä ei itseäni miellytä tai ilahduta?
(Samyutta Nikaya V, 353.35-354.2)

ISLAM

Kukaan teistä ei ole uskova, jollei hän toivo veljelleen samaa kuin itselleen.
(40 hadithia, Muhammedin sanontaa, an-Nawawi 13:st)

Kysymyksiä kultaisiin sääntöihin liittyen

1. Mitä yhtäläisyyksiä säännöissä on?
2. Mitä eroja niistä löytyy?
3. Onko säännön ydin sellainen, että se voisi toimia kaikkialla, kaikkien ihmisten kesken? Perustelkaa.

VINKKI!

Aiheeseen voi virittäytyä pelaamalla
'Uskontojen maailmassa' -korttipeliä.

Löydät sen osoitteesta:

<https://felm.suomenlahetykseura.fi/materiaalit/uskontojen-maailmassa-pelikortit/>

2. YHDELLÄ SÄÄNNÖLLÄ RAUHA MAAILMAAN?

KULTAINEN SÄÄNTÖ ERI USKONNOISSA

2. Omaan elämään soveltaminen

Alla olevista esimerkkikertomuksista voi käsitellä osan tai kaikki. Vaihtoehtoisesti opettaja voi kysellä oppilaiden elämästä tilanteita, joissa he ovat joutuneet miettimään miten toista kohtelen tai miten tulen itse kohdelluksi.

Petetyt lupaukset

Sä lupasit, että tällä viikolla olet mun kanssa vapaa-ajalla ja nyt sä vaan sanot joka päivä ettei sulle sovi. Mä tiedän, että olit eilen noiden muiden kanssa koska näin teidät ulkona. Mikset kutsunut mua mukaan tai sanonut heille, että olet luvannut olla mun kanssa.

Välitunneilla annat mun olla mukana ja joka päivä sanot, että voit olla mun kanssa koulun jälkeen ehkä huomenna. Sitten joka päivä sanot kuitenkin, ettei sovi. Etkä sä edes selitä miksi. Ja näin on tapahtunut ennenkin joskus, aina vaan lupaat ja sitten teet kuitenkin ihan toisin.

Ja kuitenkin sanot välillä, että ollaan parhaat kaverukset, mutta sitten heti kun noi muut ehdottaa jotain, olet heti heidän kannalla etkä välitä musta. Se on tosi väärin, sä olet aina niin itsekäs!

Pysähtykö vai ei

Tulipa kiire treeneihin. Tänään onkin trial outit. Toivottavasti pääsen ykkösporukkaan. Oho, joku makaa tossa puiston penkin vierellä, aika oudossa paikassa ja vähissä vaatteissa. Onkohan kaikki ok. En kyllä voi nyt jäädä tähän, myöhästyn muuten. Kai joku muu ehtii pysähtyä, menee hän tästä väkeä...

Hyväksikäyttöä vai avunantoa

Ai niin. Tänään piti olla matikan jutut tehtynä. En oo jaksanut tehdä, taaskaan. Mut Allu on sellanen hikke, et pyydän siltä vastaukset. Se antaa ne kyllä, sillä ei varmaa oo muuta elämää kuin koulu.

Kysymyksiä kertomuksiin liittyen:

1. Eläydy kertojan osaan. Mitä tunteita ja ajatuksia herää?
2. Eläydy toisen osapuolen tilanteeseen. Millaisia ajatuksia herää?
3. Miettikää, voisiko Kultaisen säännön ajatuksella olla vaikutusta eriarvoisuuden poistamiseen ja näin rauhan edistämiseen maailmassa?

3. RAUHASTA JA RAUHATTOMUUDESTA

Oppiaineet:

Maantieto, Kuvaamataito, Historia

Tavoite:

Mietitään rauhanrakentamista sekä yksilötasolla että globaalisti.

Tehtävien kesto:

1A: ryhmän koosta riippuen 20-40 min / 1C: 15 min / 1D: 30 min

Toteutus:

Parityöskentely, ryhmät

TEHTÄVÄT

1. Kuvatyöskentely rauhateemaisilla kuvilla

Printtaa kuvia tarpeeksi osoitteesta <https://felm.suomenlahetykseura.fi/wp-content/uploads/2018/01/Rauha-nuoret-ylakoulu-lukio-kuvakortit.pdf>

1A: Kuvat levitetään kaikkien katsottaviksi. Jokainen valitsee kuvan, joka puhuu itselle rauhasta tai rauhattomuudesta. Jos ryhmä on suuri, jakautukaa 2-3 ryhmään. Katsotaan ryhmässä kuvat. Jokainen näyttää valitseman sa kuvan ja kertoo siitä sen verran kuin haluaa.

1B: Seuraavaa oppituntia varten jokainen ottaa omasta ympäristöstään kuvan, joka kertoo rauhasta tai rauhattomuudesta. Kuvat kootaan yhteen tiedostoon. Tehtävää purkaessa laittakaa esille oppilaitten valitsemat kuvat. Itse otetut kuvat katsotaan yhdessä.

1C: Pareittain pohdintaa: mitä rauhanrakentaminen omassa elämässä on? Rauha on jokainen askel, on Thich Nhat Hanh sanonut. Martin Luther taas ajatteli: 'Vaikka tietäisin, että maailma tuhoutuu huomenna, istuttaisin puuntaimen vielä tänään.' Millaisia askeleita minä voin ottaa, millaisia valintoja voin tehdä, jotka vaikuttavat maailman ja kaikkien ihmisten hyvinvointiin?

1D: Konfliktien syitä

Jatketaan pareittain, tutustutaan alla oleviin konflikteja ja rauhankäsitteitä avaaviin dokumentteihin.

'Kriisit ja konfliktit ovat säännönmukaisesti seuraus jostakin. Alkusesäystä seuraa sarja tekijöitä ja tapahtumia, joiden vuoksi tilanne lopulta joko laukeaa tai riistäytyy

käsistä. Esimerkiksi Syyrian kriisin alku on jäljitetty ilmastomuutoksen aiheuttamaan kuivuuteen, jonka vuoksi puolitoista miljoonaa ihmistä maan vilja-aitta-alueelta joutui muuttamaan muualle.

Hallitus epäonnistui tilanteen hoidossa, ihmiset protestoivat, hallitus vastasi kovin ottein esimerkiksi ampumalla mielenosoittajia. Lopulta protestoijat alkoivat ampua takaisin, ja sisällissota syttyi.' (<http://www.koulumaailma.fi/koulutusmateriaalit/rauha-konfliktit-ja-kriisit/rauha-konfliktit-ja-kriisit/>)

Viimeisten vuosien aikana maailman konfliktit ovat tulleet yhä monimutkaisemmiksi ja pitkäkestoisemmiksi. Näihin kuuluvat muun muassa Syyrian, Irakin ja Kongon demokraattisen tasavallan konfliktit. Ihminen ei jätä kotiaan, jos siellä on hyvä olla. Ihmiset pakenevat sotaa, väkivaltaa ja turvattomuutta, riistoa, syrjintää ja myös huonoja oloja.' (https://felm.suomenlahetykseura.fi/wp-content/uploads/2017/10/0702_A4_Esite_pakolaisuusteksti_lin-kit.pdf)

Ani Vitkainen

3. RAUHASTA JA RAUHATTOMUUDESTA

Rauhaa rakennetaan monin eri tavoin. Esimerkkinä Kolumbia:

'Kolumbian yli viisikymmentä vuotta kestänyt sisällissota jätti syvät arvet ihmisiin ja yhteisöihin. Rauha on hauras. Vielä on pitkä matka siihen, että eri osapuolet pystyvät elämään rauhanomaisesti yhdessä. Kolumbian luterilaisen kirkon Rauhan talo on paikka, jossa ihmiset voivat kohdata ja puhua.

– Medellinin Emaus-seurakunnan vapaaehtoiset aloittivat vuonna 2016 Rauhan talo -hankkeen, jota Lähetysseura nyt tukee. Rauhan talon ideana on tarjota psykososiaalista tukea ja rauhankasvatusta erityisesti nuorille, naisille sekä sisällissodan uhreille. Rauhan talo tukee ihmisiä rauhanomaisessa yhteisössä sekä antaa työkaluja traumaista selviämiseen niin yksilö- kuin yhteisötasolla, Lähetysseuran Kolumbian-työntekijä Riikka Leskinen kertoo.

Medellin on yksi Kolumbian väkivaltaisimmista ja kahtiajakautuneimmista kaupungeista. Siellä on paljon maan sisäisiä pakolaisia sekä puolisoitilaallisten joukkojen toimintaa.

Väkivalta, huumekauppa ja jengit rehottavat. Erityisesti nuoret ovat alttiita väkivallalle ja ihmisoikeusloukkauksille, osa uhreina, osa väkivallantekijöinä.

Rauhankasvatusta tehdään muun muassa erilaisten koulutusten ja työpajojen kautta: teatteri- ja taidetyöpajoja; koulutusta konfliktien ratkaisusta, viestinnästä, tasa-arvosta ja naisista yhteiskunnan rakentajina. Paikallisojohtajille on oma diplomikurssi rauhankasvatuksesta. Rauhan talossa toimiva Café Lutero tarjoaa väkivallattoman kokoontumistilan.

– Nuoret olivat hyvin tyytyväisiä työpajoihin. He kertoivat itsetuntonsa ja identiteettinsä vahvistuneen. He myös tutustuivat alueen muihin nuoriin ja saivat uusia näkökulmia siihen, miten suhtautua rasismiin ja syrjintään.' (lisää voit lukea osoitteesta <https://felm.suomenlahetykseura.fi/kolumbia-rauhan-talossa-opetellaan-elamista-konfliktin-jalkeen/>)

Pohdi parin kanssa:

- 1.** Miltä oikeudenmukaisuuden kysymykset näyttävät maailmassa?
- 2.** Mistä konfliktit syntyvät?
- 3.** Mitä ajattelet oman elämän valinnoista suhteessa kestävään kehitykseen?

4. RAUHAN ARVOJA JA RAKENNUSAINEITA

Oppiaineet:

Yhteiskuntaoppi, Uskonto & Elämänkatsomustieto

Tavoite:

Tehtävä 1: Tunnistaa rauhan eri osa-alueita ja niiden taustalla olevia periaatteita. Tehtävä 2: Tunnistaa rauhaan sisältyviä arvoja ja niiden välisiä yhteyksiä sekä ymmärtää, että kaikkea toimintaa ohjaavat arvot. Huomata rauhan ylläpitämiseen liittyviä yhteiskunnallisia rakenteita.

Tehtävien kesto:

1: 15 min / 2: 25-30 min

Toteutus:

Nurkkatyöskentely, tiilityöskentely

TEHTÄVÄT

Tehtävissä käytetyt arvot, periaatteet ja rauhan edistämisen keinot on koottu keväällä 2018 Turun yläkouluissa oppilaille tehdystä kyselystä.

1: Mitä rauhaa?

Nouskaa ylös ja tehkää luokkaan tilaa liikkuva pulpettien väleissä ja luokan nurkissa. Tehtävänä on valita vaihtoehtoista mielestäsi tärkein. Valinnan teet siirtymällä siihen nurkkaan (tai keskelle), joka edustaa valintaasi. Opettaja nimeää kunkin kierroksen aluksi, mitä asiaa/arvoa kukin nurkka edustaa. Keskellä luokkaa on aina kohta: 'Jokin muu, mikä?' Kun nurkat on nimetty, jokainen asettuu siihen kohtaan, joka parhaiten vastaa sitä, mikä omasta mielestä on tärkeintä. Huom! Tehtävässä ei ole oikeita ja vääriä vastauksia.

Lämmittely

Harjoitellaan työskentelyä ja lämmitellään muutamalla helpommalla mielipidekysymyksillä. Esim. 'Mikä on meliruokasi?'

- 1) Pizza
- 2) kalapaukot
- 3) kebab
- 4) pinaattilätyt
- 5) joku muu, mikä?

Kysy lämmittelyn viimeisenä kysymyksenä 'Mikä on mielestäsi ystävyydessä tärkeää?'

- 1) Luottamus
- 2) yhteinen aika
- 3) samanlaiset ajatukset
- 4) sama harrastus
- 5) jokin muu, mikä?

Purku:

Keskustelkaa hetki samassa nurkassa olevien kesken, miksi pidätte tätä tärkeimpänä. Keskellä olevat kertovat toisilleen, minkä asian valitsivat tärkeimmäksi; miksi se on muita tärkeämpi?

Rauhan arvoja / Kierros 1:

Millainen rauha on sinulle tärkeintä?

- 1) Kotirauha
- 2) somerauha
- 3) maailmanrauha
- 4) mielenrauha
- 5) joku muu, mikä?

Purku:

Keskustelkaa omassa ryhmässä: Miksi juuri tämä on tärkeää / minkä valitsit ja miksi juuri se on tärkeää? Mitä sinulle merkitsee, jos se puuttuu? Tämän jälkeen opettaja haastattelee kutakin ryhmää: Kertokaa lyhyesti muille, miksi tämä on tärkeää? Miten valitsemanne rauha liittyy muihin rauhan osa-alueisiin? (esim. mielenrauha edistää somerauhaa/ somerauha edistää maailmanrauhaa/ maailmanrauha vaikuttaa mielenrauhaan)

4. RAUHAN ARVOJA JA RAKENNUSAINEITA

2: Rauhan arvorakennelmat

Tulosta jokaiselle ryhmälle 2 tiilikuviota sekä yksi lista arvoja ja periaatteita, yksi rauhan rakekenteita. Listat kannattaa kopioida eri värisille papereille. Valikoiman sanoja voi myös leikata erillisiksi liuskoiksi, jolloin niiden paikkoja on helpompi vaihdella työskentelyn edetessä. Tiilirakennelma voidaan toteuttaa myös esim. suurilla post-it -lapuilla seinälle.

Oppilaat jaetaan 3-5 hengen ryhmiin ja jaetaan kullekin kaksi tiilikuviota ja kaksi sanalista: Rauhan arvoja ja periaatteita + Rauhan rakenteita.

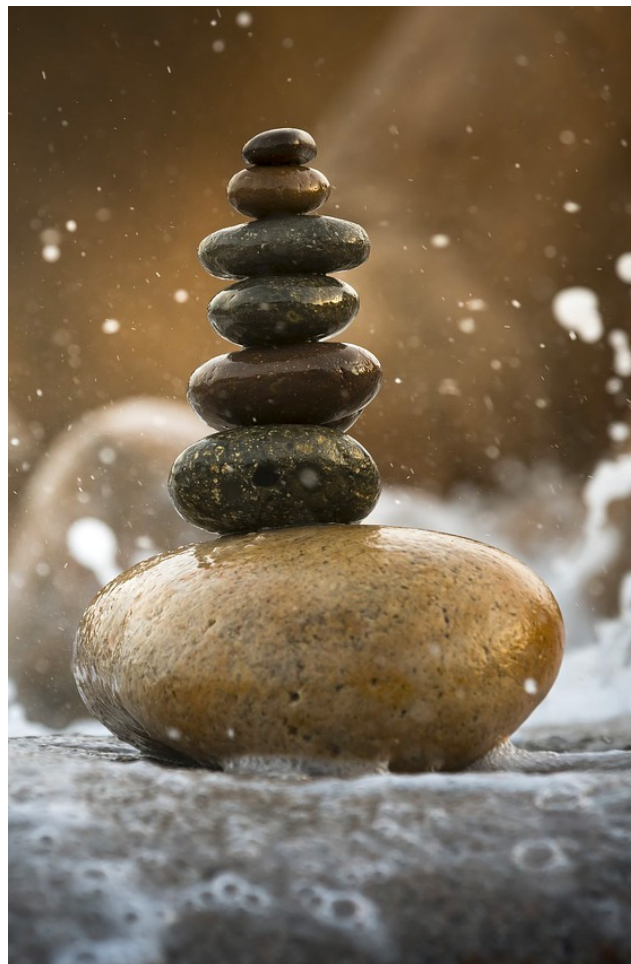
Ryhmälle annetaan 10 minuuttia aikaa valita ja asetella tärkeysjärjestykseen Rauhan arvot ja periaatteet. Ylimpään tiileen kirjoitetaan/ asetetaan tärkein, seuraavalle riville toiseksi tärkeimmät, jne.

Tämän jälkeen ryhmät siirtyvät rakentamaan toista kuviota erilaisista rauhaa edistävästä rakenteista. Tälle annetaan aikaa 5 minuuttia. Tärkein kirjoitetaan/ asetetaan ylimmäksi, seuraavaksi tärkeimmät seuraavalle riville jne.

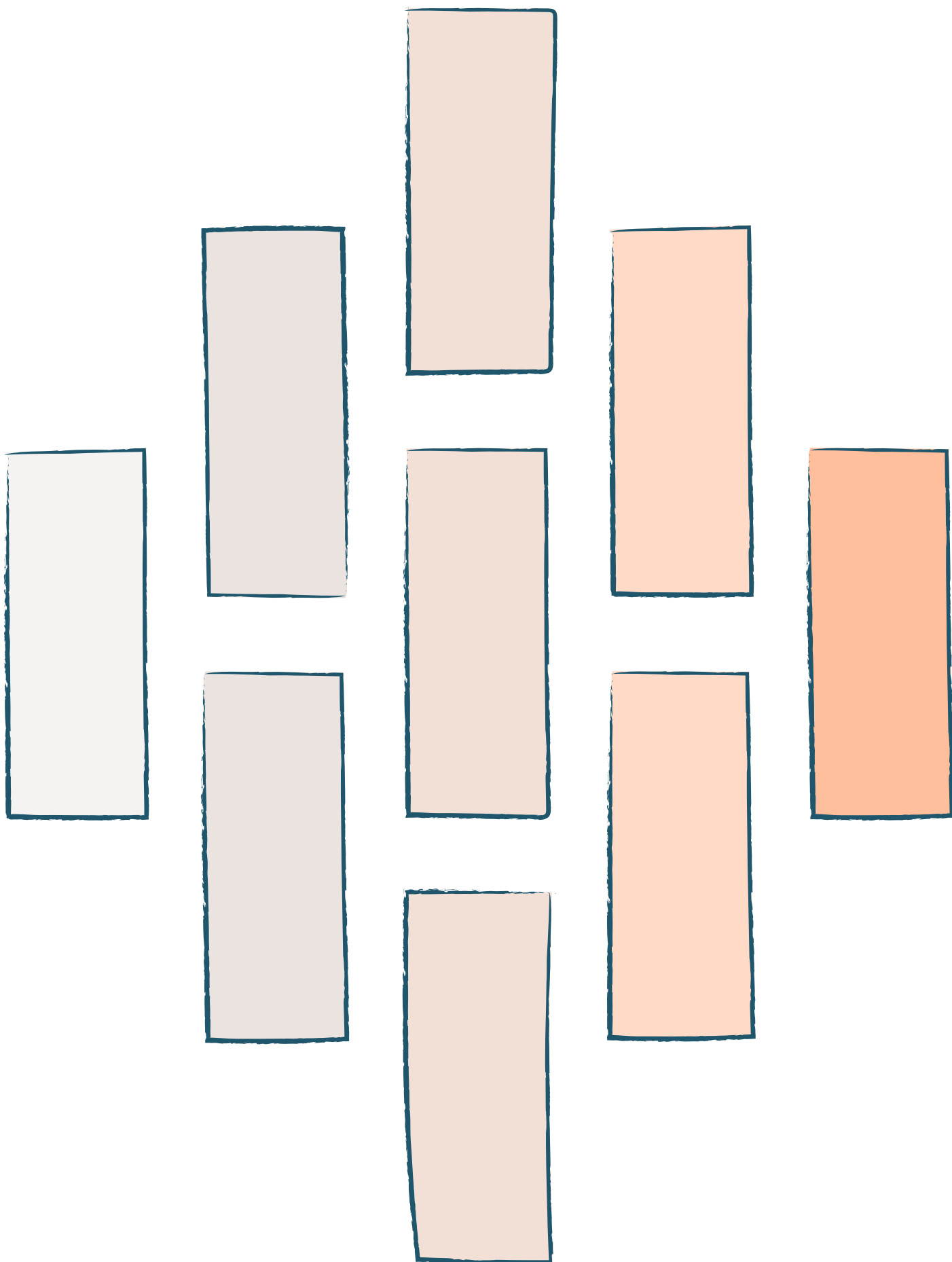
Tärkeintä tehtävässä on käydä keskustelua siitä, miksi mitkään arvot, periaatteet tai rakenteet ovat joitakin toisia tärkeämpiä, ja miten niistä muodostuisi hyvä kokonaisuus. Huom! Tehtävässä ei ole oikeita ja vääriä vastauksia.

Purku:

Ryhmä keksii esimerkkejä siitä, miten heidän tärkeimmiksi valitsemansa arvot/toimintatavat näkyvät käytännössä, tai näkyvätkö ne. Entä onko kahden rakennelman välillä jotakin yhteistä? Esimerkit voidaan esitellä muille ryhmille.

Pixabay.com / Quangratha

Vapaus	Toisten auttaminen
Ei sota	Luottamus
Suvaitsevaisuus	Sovinnollisuus
Toisten kunnioitus	Hyvä olo
Väkivallattomuus	Ei kouluampumisia
Kiusaamattomuus	Ei terroria
Tasa-arvo	Puhdas luonto
Yhdenvertaisuus	Turvallinen asuinympäristö
Turvallisuus	Elämä
Ihmisoikeudet	Vapaus käydä koulua
Vapaus olla oma itsensä	Levollisuus ja nukkumisrauha
Ei tarvitse hävetä	Vapaus käydä ostoksilla
Koti	Yksilöllisyys
Perhe ja ystävät	Ei uhkailemista
Hiljaisuus	Ei tuomita toisia
Puhdas luonto	Hädässä olevien auttaminen
Ruokaa ja juomaa riittävästi	Ollaan mukavia toisille
Asioista sopiminen	Noudatetaan sääntöjä
Riidattomuus	Ei rikota paikkoja
Ystävällisyys	Keskinäinen ymmärrys
Syrjimättömyys	Kaikilla oikeus olla mukana
Työrauha	Ei tarvitse pelätä
Ei rasismia	Ei siviilikuolemia sotien takia
Vapaus ihastua ja rakastua	Tunne, kun tietää että joku rakastaa minua
Ei seksuaalista häirintää	Oikeus elää turvallisessa ympäristössä
Hyväksytyksi tuleminen	

Saa apua, jos sitä tarvitsee
Ollaan hyviä esimerkkejä
Sääntöjä ja lakeja noudatetaan
Kaikki tuntevat ihmisoikeutensa
Koulutus
Oppilaskuntatoiminta
Versotoiminta
Tukaritoiminta
Kuunnellaan opettajia
Positiivinen ympäristö
Ollaan yksi jengi
Opitaan tuntemaan toisiamme ja sovitaan asioista
Sananvapaus
Erilaiset ihmiset voivat tutustua toisiinsa
Ihmisiin voi luottaa
Kaupunki on turvallinen
Poliisi on tehokas ja reilu
On taitavat opettajat
Kehitetään hyviä lakeja
Eri uskonnot saavat elää rinnakkain
On turvakoteja
Edistetään aselepoja
Autetaan turvapaikanhakijoita
Edistetään työ- ja oppimisrauhaa
Hyvät some-pelisäännöt
Suojellaan alueita valvontajärjestelmillä

Saamme itse olla rauhassa, kun toiset ovat turvassa
Oikeudenmukaisuus
Vesistöjen ja ilman suojeleminen
Omasta rauhasta huolehtiminen – se leviää ympärille
Kodit saavat tukea vaikeuksissa
Valvotaan tupakan ja alkoholin myyntiä ja
torjutaan huumeita
Harrastusmahdollisuudet kaikille
Keskustelutaidot
Hyväksyntä ja suvaitsevaisuus kaveripiirissä
Hyvä yhteys vanhempien kanssa
Arvostava ilmapiiri
Jakaminen
Hädässä olevien auttaminen
YK
Nuorisovaltuustossa vaikuttaminen
Kiusaamisen ehkäiseminen
Syrjittyjen puolelle asettuminen